

הנה פשוט, כיון די ש פלוגתא, אם כפ שתחבו לכ"ר, יש לו דין כ"ר... ממילא
הוי ספיקא דדינא, על כן בספק שבין כלי ראשון לשני החמיר, ובספק
שבין כלי שני לשלישי הקיל...

משנה ברורה רנ"ג:פד

...והוא מעשים בכל יום שנותנין לתוך הקערה קטניות ומעריין עליהן
מכלי ראשון רוטב של בשר... דכיון שלא נצטנן לגמרי לא שייך בו בשול.
ואפשר שלזה כוון הרמ"א במש"כ... ומ"מ משמע ממ"א במסקנתו דאף
שאינן למחות ביד הנוהגים להקל טוב יותר לנהוג שלא לערות הרותחין מן
הכ"ר לקערה על מה שבתוכו כ"א בכ"פ. ואם הקטניות עם המרק שבקערה
נצטנן לגמרי בודאי יש מדינא ליזהר שלא לשפוך עליהם מכ"ר כ"א ע"י
כ"פ:

ש"ך יו"ד צד:ל

...דעת האו"ה כלל ל"ו ד"ז דאפילו בכלי ב' נדון ככלי ראשון כל זמן שהיד
סולדת בו וצריך הגעלה הואיל והוא דבר גוש וכן דעת מהרש"ל באו"ש סי'
נ"א דבדבר גוש כגון בשר וכיוצא בו שאינו צלול אין חילוק בין כלי ראשון
לכלי שני אבל כל זמן שהיד סולדת בו אסור...

ש"ך יו"ד קה:ח

...ודעת מהרש"ל באו"ש ובספרו פכ"ה סי' ע"א דבדבר גוש כגון חתיכת
בשר או דג או אורז או דוחן דמעריין חם מן הקדרה אם היד סולדת בו דינו
לעולם ככלי ראשון ואין בידי להכריע רק נ"ל כיון דהתוס' פרק כירה כתבו
הטעם לחלק בין כלי ראשון לכלי שני דכלי ראשון כיון שעמד על האור
דופנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה א"כ נראה דהכל תלוי בדפנות א"כ
דבר גוש נמי כיון דמיקרי יבש לא שייך בו דפנות וכן באו"ה כלל ל"ז ד"ז
דבדבר יבש ליכא דפנות המקורות ומבשל לעולם כל זמן שהיד סולדת בו
ע"ש... מיהו ודאי באורז ודוחן אם הוא צלול ונשפך כעין רוטב נראה דיש
לסמוך אדברי הרב וכן משמע באו"ה שם דדוקא בדבר יבש לא שייך כלי
שני ואולי גם מהרש"ל לא קאמר אלא באורז ודוחן שאינם צלולים וכן משמע
מדבריו שם ע"ש...

ביאור הגר"א יו"ד קה:ז

ומהרש"ל כתב דבדבר גוש אין חילוק בין כ"ר לכ"ש... ובד"מ חלק עליו...
אף על גב שהוא דבר גוש דלא כרש"ל וראה ממ"ש בספ"א דמעשרות ונותן
לחמיטה ופי' הר"ש עוגה חמה שמוציאה מהתנור כו' וחשיב לה כלי שני כמו
תמחוי ע"ש:

משנה ברורה שי:מה

וכ"ש לפי מה שנוהגין ליתן הבצלים לתוך התבשיל שהוא דבר גוש בודאי
יש ליזהר בזה דיש פוסקים שסוברים דדבר גוש שמונח בכלי שני דינו
ככ"ר.

משנה ברורה שי:קח

...במעביר את השפוד שתחוב עליו הצלי מהאש כ"ז שהוא רותח שהיס"ב
אסור לטוח עליו ואפילו אם הניח אח"כ על הקערה שהוא כ"ש ג"כ אסור
דהא כמה פוסקים סוברים דדבר גוש כ"ז שהיס"ב אפילו בכ"ש מבשל ומ"מ
בדיעבד אין לאסור כשהוא מונח בכלי שני דסמכין על הפוסקים דכלי שני
אינו מבשל בכל גווני...

שו"ת אגרות משה או"ח חלק ד סימן עד אות ה

האם מותר ליתן קעטשאפ בשבת על בשר רותח הנמצא בכלי שני, דיש כאן
ב' חומרות א' לחוש לדעת מהרש"ל שדבר גוש חם חשב כ"ר. ב' לחוש שיש
בישול אחר בישול בדבר לח. ועוד אולי הקעטשאפ לא חשיב משקה כיון
שהוא עב ביותר.

פתחי תשובה יו"ד צד:ז

...דהיכא שעירו הבשר עם הרוטב תוך הכ"ש אז מתקרב גם הבשר ע"י
הרוטב שמקררו וסובב הבשר מכל צדדיו

תוספות עבודה זרה לג: ד"ה קינסא

...ויש משימין קערה בתוך מחבת על האש עד שהרתחות עולות תוך
הקערה ומאותה קערה מגעילין ובה מסופק ר"י אם זה מועיל ככלי
ראשון אם לא ותלה הדבר להחמיר ואסר בהן להגעיל דחשיב ככלי
שני...

פרי חדש או"ח תנא:ה

בתוספות... בד"ה קינסא כו'... ומשמע שאם שואב בכלי מן היורה רותחת
פשיטא להו דהוי כלי שני לפי שמצטננים המים כשאינם נשפכים מן היורה
עצמו,

ט"ז יו"ד צב:ל

ותו דהתוספות כתבו התם דעיקר החילוק שבין כלי א' לכלי שני הוא דכלי
שני מתקרב מחמת שאין דופנותיה חמין ע"כ הולך ומתקרב וזה ודאי
דופנותיה רותחין שהרי הוחמו ברותחין דכלי ראשון.

חזון איש, הלכות פסח, קכב:ג

סדר כלי הסעודה, ששופכין מן הקדירה לתוך קערה גדולה, ושואבין מן
הקערה בכ"פ ונותנים לצלוחיות לכל אחד ואחד, ופעמים שואבין מן הקדירה
ונותנין לתוך הצלוחיות, ואם שואבין מתוך הקדירה בשעה שהיא על
האש, כ"פ עצמה נעשית כלי ראשון, והצלוחית נאסרת כדי קליפה, ואם
שואבין מן הקדירה לאחר שהעבירה מעל האש, נראה מדברי הראשונים
שהביא הט"ז שם שמה שבכ"פ הוי דין כלי שני...

משנה ברורה שי:חז

...כ"ש מיקרי כשעירו מן כלי ראשון שהרתחו החמין בתוכו לתוך כלי זה
ומותר אפי' אם היד סולדת בו אבל אם שואב בכלי ריקן מתוך כלי ראשון
י"א דדינו ככלי ראשון ובפרט אם משהה הכלי ריקן בתוכו עד שמעלה
רתיחה ודאי מקרי כ"ר:

משנה ברורה שי:מה

...פי' שאין נותנים לחם במרק של הטשאלני"ט בקערה שהיא כלי שני... וכן
מה שנוהגין איזה אנשים כשעושין חמין מרגלי בהמה לחתוך חתיכת פת
בכלי ולערות עליהם המרק של הרגלים מכ"ר לא יפה הם עושין דאפילו אם
לא יתן הפת בתחלה עד שיערה המרק תחלה בכלי כדי שיעשה כ"ש הלא
כתב רמ"א דיש ליזהר בזה אלא אם רוצה ליתן פת ימתין עד שלא יהיה היד
סולדת במרק או שלכל הפחות ישאב בכ"פ מן הקדרה כדי שתהיה
הקערה כלי שלישי...

שש"כ א, הערה קפ

שם במ"ב ס"ק מה, ודוקא שלא שהתה המצקת הרבה זמן בקדירה, עיין
מ"ב ס"ק פז, ולהאמור נראה ליישב סתירת המ"ב מס"ק מה לס"ק פז, מכיון
שדעה זו דיש בישול אחר אפיה היא דעת יחיד. ועיין חזו"א ס' קב ס"ק ג,
שהוא מבדיל בין קדירה שע"ג האש, דאז אמרינן דדין הכ"פ ככ"ר, לקדירה
שהעבירה מע"ג האש, דאין על מה שבכ"פ אלא דין של כ"ש...

שש"כ א:מה

...וכיון שמכניס את המצקת לתוך כלי ראשון, ובפרט אם היא נשאר זמן
מה בתוך הקדרה – יש לה כל דיני כלי ראשון, ולכן אסור לערות את
התבשיל שבתוך המצקת על מאכל שיש בו משום איסור בישול.

שש"כ א:נט

...הרי יש בישול אחר אפיה, אחר צליה ואחר טיגון, וכן יש אפיה, צליה או
טיגון אחר בישול. לפיכך אסור ליתן לחם בתוך המרק, או ביסקויטים ומצות
לתוך התה וכיו"ב... אולם לענין זה אין למצקת ולכ"פ דין כלי ראשון, ולכן יש
מקום להקל וליתן לחם למרק שהוצק מכלי ראשון לתוך הצלחת במצקת.

שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן קכז אות ג

...מ"ב ס"ק מ"ה... היא כלי שלישי, ועיין במ"ב בס"ק פ"ז שמביא בשם י"א,
שאם שואב בכ"פ מהכ"ר, אינו נשתנה ונשאר כלי ראשון בהכ"פ ג"כ עכ"ל.

Rabbi Chizkiya de Silva
(1659-1698)

Rabbi Chizkiya was born in Livorno, Tuscany, and became the son-in-law of the local dayan. In 1679 he went to Yerushalayim to learn from Rabbi Moshe Galante (Chief Rabbi of Damascus). After about ten years he was sent to Europe to collect money for Yerushalayim and while in Amsterdam began publishing his Peri Chadash, a commentary on Yoreh De'ah. He also authored Mayim Chayim, a collection of chiddushim on Gemara and Rambam as well as some teshuvot. He did make it back to Eretz Yisrael and is buried on Har Hazeitim.

Rabbi Avraham Tzvi Hirsch Eisenstadt
(1813-1868)

Rav Eisenstadt served as the rabbi in many Lithuanian towns. He is best known for writing the Pitchei Teshuva on 3 of the 4 sections of Shulchan Arukh (basing its style on the pre-existing Sha'arei Teshuva on Orach Chaim), in which he gathered in short form the essence of many seforim of teshuvot and psakim. He later re-printed the sefer with many additions (notably including the teshuvot of the Noda Bihuda in his second edition) and now it is printed on the bottom of standard editions of the Shulchan Arukh.